

Zhytomyr Ivan Franko State University Journal.
Philological Sciences. Vol. 3 (91)

Вісник Житомирського державного
університету імені Івана Франка.
Філологічні науки. Вип. 3 (91)

ISSN (Print): 2663-7642
ISSN (Online): 2707-4463

УДК 81'42+821.162.1-1

DOI 10.35433/philology.3 (91).2019.118-125

ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КОМПОНЕНТ У ПОЛЬСЬКОМУ ПОЕТИЧНОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ЛЕВА ВЕНГЛІНСЬКОГО)

Н. М. Совтис*, Н. А. Адах**

Стаття присвячена поетичній спадщині Л. Венглінського – двомовного поета українсько-польського помежів'я – своєрідного лінгвокультурного явища, де відбувалося формування певного типу спільноти, яка стає носієм цілої низки універсальних цінностей, серед яких виділяємо потенційну наявність людей з подвійною мовною, культурною, етнічною належністю, які вільно почувалися в межах двох або трьох культур.

Основна мета статті – з'ясувати роль українських елементів у літературних творах Л. Венглінського, написаних польською мовою, та обґрунтувати, що українізм є невід'ємною частиною подвійної мовної та етнічної ідентичності українсько-польського поета. У статті розглянуто вплив української мови на лексичну систему літературних творів автора. Серед українізмів переважають власне українські лексеми, загальнослов'янські, активізовані в польській мові під впливом української. Серед українських лексичних запозичень у поетичних текстах виділено лінгвокультуреми як засоби презентації індивідуальної культури мовної особистості автора, а також як носія національної лінгвокультури. З'ясовано, що зафіксовані лінгвокультуреми є вербалізаторами культурних знань, виконують кумулятивну та етнокультурологічну функції. Літературні твори Л. Венглінського, написані польською мовою, наповнені унікальним синтезом українських і польських культурних елементів, що дає підстави трактувати його ідентичність як "збірну" та кваліфікувати автора як поета двох народів. Це також слугує підтвердженням активного зацікавлення українськими темами, традиціями в польській літературі XIX ст. і є своєрідним свідченням полікультурного характеру українсько-польського помежів'я того часу. Перспективи дослідження вбачаємо

* доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри української мови
Рівненського державного гуманітарного університету
nataliasowtys@gmail.com
ORCID: 0000-0001-6025-545X

** кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови
Рівненського державного гуманітарного університету
arsenivna@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4146-4990

в порівняльному вивченні лінгвокультурного польського компонента в українських поетичних збірках.

Ключові слова: лінгвокультурема, українізм, помежів'я, білінгвізм, українсько-польські контакти.

LINGUOCULTURAL UKRAINIAN COMPONENT IN POLISH POETIC TEXT (BASED ON WORKS BY LEV VENHLINSKII)

N. M. Sovtys, N. A. Adakh

The article is focused on Lev Venhliński's poetic heritage. L. Venhliński is a bilingual poet of Ukrainian-Polish frontier zone. It is a specific linguocultural phenomenon, where a certain type of community was formed, which becomes a carrier of various universal values among which a potential presence of people with dual linguistic, cultural, ethnic identity who felt freely within two or three cultures is distinguished.

The main aim of the article is to clarify the role of Ukrainian components in L. Venhliński's literary works written in Polish and to prove that Ukrainian components are an indispensable part of bilingual and ethnic identity of the Ukrainian-Polish poet. The article examines the impact of writer's Ukrainian identity on the lexical system of L. Venhliński's literary works. Ukrainian lexical borrowings in L. Venhliński's poetic texts were analyzed and it can be stated that linguoculturemes represent the writer's individual culture and language identity as well as his national linguoculture. The analysis enables us to draw a conclusion that linguoculturemes verbalise cultural knowledge and thus fulfill cumulative and ethnocultural functions. L. Venhliński's Polish literary works are filled with the unique synthesis of Ukrainian and Polish cultural elements, which makes it possible to assert that his identity is "unified" within two cultures and he becomes a poet of two nations. It also serves as a confirmation of the active interest in Ukrainian topics and traditions in Polish literature of the 19th century. It is a peculiar evidence of the multicultural character of the Ukrainian-Polish border of that time. We see the prospects of the research in the comparative study of the linguocultural Polish component in Ukrainian poetic collections.

Key words: linguocultureme, Ukrainism, frontier, bilingualism, Ukrainian-Polish language contacts.

Постановка наукової проблеми.

Тривала історія українсько-польських взаємозв'язків неодноразово була предметом наукових дискусій. Особливу зацікавленість викликає мовотворчість письменників українсько-польського помежів'я, яке стало носієм низки універсальних цінностей. Серед останніх виділяємо декілька основних – потенційну наявність людей із подвійною мовною та культурною ідентичністю, які вільно почували себе в межах кількох культур, а також особливу цінність "приватної" батьківщини. Для А. Мальчевського, С. Гоцинського, Б. Залеського, З. Фіша, М. Грабовського, Ю. Словацького, Т. Заборовського та багатьох інших

письменників такою батьківщиною із сакральним змістом стали Полісся, Волинь, Галичина, Поділля.

Наше дослідження присвячене творчості Лева Венглінського (1827–1905), який народився в м. Журавно (Україна) і тривалий час проживав у Польщі. Поетичні твори, написані українською та польською мовами, відображають не лише певний стан розвитку обох мов у ХІХ столітті, але й феномен полілінгвальної свідомості літературних текстів. Поет вільно володів обома мовами, які добре знав із дитинства, тому визначити, яка мова була для нього рідною, досить складно. У цьому аспекті білінгвізм поета, на нашу думку, варто розглядати як різновид "синкретизму"

пограничної художньої свідомості, яка надає додаткового змісту та виходить за межі етнонаціонального українського або польського наповнення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В україністиці ім'я Лева Венглінського стало відоме завдяки літературознавчим студіям Р. Радишевського, який популяризував його творчість у контексті представників "української школи" в польській літературі [3]. На думку М. Москаленка, Л. Венглінський і як поет, і як перекладач польської, чеської, словацької, сербської, литовської, німецької, французької поезії належить до авторів, які зробили відчутний внесок у розвиток української та польської літератури середини XIX ст. [2: 189]. Порівняльний лінгвістичний аналіз його двомовної спадщини здійснила Н. Совтис [4].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Поетичну діяльність Л. Венглінський розпочав із видання українською мовою збірки в трьох томах "Nowy poezyi małoruskii t.j. piśny, dumy, dumki, chory, tańci, ballady etc. W czystom jazyci Czerwono-Rusyniw, wedla żytia, zwyczajiw ich obuczaiw narodnych" [12], яку написав латиницею для популяризації української теми в європейському літературному просторі. Гостра критика використання латинського алфавіту з боку українських культурних діячів спровокувала творчу перерву майже у двадцять років та видання близько п'ятнадцяти збірок і циклів поезій польською мовою. Можливо, лінгвістичний чинник теж відіграв роль у виборі польської мови, яка на той час мала більш сформовані норми й достатній для написання творів високого стилю лексичний склад порівняно з українською мовою другої половини XIX століття, адже польською

написані збірки на історичну, соціально-політичну, філософську тематику, а українською мовою – твори ліричного характеру, які сам автор називає піснями. Варто пам'ятати, що в основі поетичної творчості лежить не лише вигаданий світ, який виник під впливом творчої уяви, але й мова, якою творить письменник, а також культура, власна історико-літературна пам'ять, що допомагає по-новому розкрити образ автора та його біографію. Саме тому, на нашу думку, важливо окреслити значущість українського чинника, який, хоч і не є домінуючим, але залишається невід'ємним маркером у польськомовній творчості.

Метою нашого дослідження є з'ясування ролі українського компоненту в польськомовних творах як невід'ємного елементу подвійної мовної та етнічної українсько-польської ідентичності автора. Для досягнення мети застосовано такі методи: описовий, порівняльно-історичний, етимологічний.

Для виявлення особливої національної ментальності та "картини світу" двомовного поета особливо важливо серед українських лексичних запозичень у поетичних текстах виділити лінгвокультуреми як засоби презентації індивідуальної та національної лінгвокультури, адже мовна особистість невід'ємна від мовних традицій і новаторства, мовної картини світу, знання основних концептів та символів національної культури. Лінгвокультурею називаємо стійку, відтворювану в лінгвоетнічному соціумі мовну одиницю, яка відображає культурний досвід поколінь і національні цінності суспільства. З цього погляду вона є надбанням і скарбом нації.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Аналіз чотирьох польськомовних збірок

("Echo z za Tatr i Karpat", "Echo z ziemi łoż i krwi i parallela historyczna", "Pieśni od znoju i z boju", "Plewa i Ziarno") підтверджує відчутний вплив української мови на всіх мовних рівнях [4: 160]. Наприклад, у системі вокалізму та консонантизму засвідчуємо непослідовність використання *ó/o/u*; коливання в опозиції *ł* та *l*; відсутність чіткого розрізнення *h*, *ch*, *g*. У граматичній системі відзначаємо додавання відповідного займенника до форм 1 і 2 особи дієслів, непослідовність вибору закінчення в чоловічо-особистих формах називного відмінка множини тощо. Спостерігаємо також відсутність узгодження в роді підмета й присудка, що відбувається, як правило, у формі множини минулого часу: "I czemuż tych skinień nie słuchały Czechy?" [14: 68]; використання конструкцій, де займенник *się* стоїть у позиції після дієслова, інколи в кінці речення, що пояснюємо римуванням: "Lecz wiek osiemnasty coraz gorzej wróży, Że, co broń nie zdoła – w niedalekim czasie Podstępem, intrygą, zdradą zrobić da się" [14: 87]. На увагу також заслуговує використання значної кількості зменшувально-пестливої лексики, але прикладів із виразними українськими формальними визначниками, як, наприклад, суфікс *-eńk*, фіксуємо небагато: *potaleńku*, *nietaleńki*.

Серед українських запозичень більшість походить зі спільного слов'янського джерела, ці слова набули активності під впливом української мови: *bałamucić*, *hulać*, *hoży*, *hałas*, *hołota*, *hultaj*, *siolo* та ін., а також запозичення зі східних мов, для яких українська була посередником: *bachmat*, *bohater*, *chata*, *horda*, *kajdany*, *jar*, *kurhan*, *sahajdak* і т.д. [4: 175–179]. Загалом у творах виявлено понад 120 лексичних запозичень з української мови.

До мовних одиниць, у семантиці яких містяться ціннісні орієнтації та

соціально-історичний досвід українського народу, відносимо: степ 'великий рівнинний простір': "Karawanę para ciągnie w lot skwapliwy przez puszcze i stepy, przez bory i niwy" [14: 222]. Походження укр. *степ* докладно не з'ясоване: припускається сх.-сл. **сътепъ*, яке зближується зі словами *топот*, *топтать*, і далі реконструюється його первісне значення як витопане місце [1: 5: 409]. У польській мові стало відомим із XVIII ст., особливого поширення набуло в XIX ст. у творчості письменників-романтиків [6: 53]. Для українців *степ* означав завжди більше, ніж географічне поняття, – це рідний край, батьківщина, і саме в поезіях Л. Венгліньського спостерігаємо символічні, як і для усної народної творчості, значення: степ – безмежність, рідна земля, батьківщина, вище втілення безмежності землі: "Gdzie kres tej równi? Kresu tu niema, Niema, choć sięgaj jak chcesz oczyma" [11: 74], "Step i tylko step, i nic prócz stepu" [10: 73], "Step rodzinnym jego gmachem!" [10: 56].

У творах Л. Венгліньського образ сільської *хати* набуває вищого та духовного змісту, трансформуючись у символ "малої батьківщини", "отчого порогу": "Do miejsc swych ojczystych, do dworów czy chat" [14: 253], стає символом Всесвіту, рідної землі, безперервності роду, тепла, затишку, материнської любові, захисту: "Moim światem kraniec wioski, Gdzie ma chatę dźwiga brzeg" [13: 99], "Každy w chacie swojej na cieplej pierzynie o szczęściu swém roi" [13: 203]. Укр. *хата* запозичене з пізньоскіфсько-сарматського **xata* (ір. *kata* "комора") [1: 6: 161] зафіксоване в польській мові XVI – XVII ст. зі значенням "бідна халупа" [5: 67], лише в XIX – XX ст. поширюється значення "невеликий сільський будинок" [7: 1: 273].

До символічних лінгвокультурем відносимо гідронім Дніпро, який став

символом України: "A Dniepr niby Dunaj, coś w porohach szumi, Szumi o przeszłości, a lud go rozumie ...O wianku, kurhanku... i o wieczornicach" [11: 65]. Починаючи з "Повісті временних літ", річка Дніпро описана в багатьох фольклорних, художніх прозових та поетичних творах різної тематики та різних часів. Як символ релігійного вибору та історичної долі річка неодноразово згадується в легендах про святого апостола Андрія та хрещення Русі, у старовинних переказах, думках, під час українського відродження XIX ст. Дніпро стає живою національною святинєю, яку шанують і донині. Невід'ємним феноменом Дніпра, про який пише поет, є його пороги "підвищення дна, що порушує спокійну течію річки". Укр. пороги виводиться з псл. **porgъ* [1: 4: 522]. Автор зберігає в онімі повноголосся -ого- (пор. пол. *progi*).

У зазначеному вище уривку з поезії засвідчуємо ще одне запозичення з української мови – *kurhan* "земляний насип над могилою, пізніше козацькою могилою". Укр. *курган* походить із половецького *kurgan* "насип, фортеця" [1: 3: 152]. У понятті курган закладені глибинні та потаємні смисли, які нерозривно пов'язані з життям, побутом і світоглядом українського народу. Це те, що пов'язує українця з його пращурами, а розрита могила сприймається як наруга над найсвятішим. На території України близько 150 тисяч курганів висотою 3–5 метрів, а найбільші з них досягають висоти 20 метрів зі 100-метровим діаметром: Чортомлик, Нечаєва Могила, Огуз, Солоха, Олександрополь. Ці величезні земляні насипи нагадують єгипетські піраміди, їх видно на рівнині на десятки кілометрів.

Українське козацтво є невід'ємною й органічною частиною історії України. Укр. *козак* походить із тюркських мов; тур. *kazak* "козак",

крим.-тат. *казак* "вільна, незалежна людина; шукач пригод"; пов'язане з дав.-тюрк. *kez* – "ходити, блукати, мандрувати" [1: 3: 496]. У польську мову XVI ст. запозичено зі значеннями, "воїн", "охоронець", "українець", "розбійник", останні два значення домінують у пізніші періоди [8: 150]. Однак у поезіях Л. Венглінського назву використано винятково з позитивною конотацією, наприклад, у збірці "Echo z ziemi 1ez i krwi i parallela historyczna": "союзник поляків у боротьбі з татарами" "Idą Lachy Na trzy szlachy, Kozaki za nimi, Gdzie Tatary: Wróg ich stary – Tam się gęsto dymi" [11: 15]; "вірний" "O wiernym Kozaku, o zemście z zazdrości" [11: 65]; "юнак, воїн": "Chodzi kozak po ryneczku, Ulicami po miasteczku" [11: 66]; "Czego błotem brniesz kozacze? Czego dumasz nieboracze?" [11: 66].

Як невід'ємний символ козацтва автор згадує народний номен човна *чайка*: "Po nim jak jaskółki leca czajki zwinne" [11: 65]. На *чайках* в основному запорозькі козаки виходили в Чорне море й здійснювали свої походи. З хвиль Дніпра Л. Венглінський переносить чайку на води Тиси та Дунаю: "Gdy się jeszcze hušta czajka Fałmi Tisy lub Dunaju – Wtedyć bratku całkiem w raju, Myśl po siódmém niebie lata" [10: 51].

В аналізованих поезіях засвідчуємо також назви свояцтва. З негативно конотованим значенням автор уживає лексему *świekrucha* "мати чоловіка": "O wianku, kurhanku... i o wieczornicach, o lutej świekrusze i o czarownicach" [11: 66]. "Чужу матів" в українській традиції вважали призвідницею всіх майбутніх негараздів молодій жінці в чужій сім'ї, лютою та непривітною, з якою доведеться "ділити" увагу чоловіка. Лексему *teszcza* "матір дружини" автор використовує з нейтральним значенням: "A i teszcza tu i synek" [14: 114]. Варто зазначити, що в давніх народних піснях теща ніколи

не фігурує в негативному плані, значення "зла теща" та безліч жартів про стосунки зятя й тещі з'явилися в пізніший період, що пов'язуємо зі зміною становища жінки в сім'ї та суспільстві.

У поезіях Л. Венглінський використовує також лінгвокультури-реалії: *Paska* "великодній хліб": "Ten na kosz przenicę sypie, kamień kręci się i zgrzypie: będą *paski*, placki z nięj" [13: 243]. Обрядовий хліб, який готували до Великодня та освячували, – символ Царства Небесного та воскресіння, хліб вічного життя, яким став для людей Ісус Христос. *Korowaj* "весільний хліб": "A gdy na wsi kto się żeni, Dawaj wódki i *korowaj*". Походження укр. *коровай* найбільш імовірним видається від псл. **korwa* "корова", очевидно, зумовлене подібністю обрядових хлібних виробів за формою до корови чи її голови з рогами або вимені (пор., випечені вироби: гусочка, пташечка), а також тим, що за традицією *коровай* символізує родючість [1: 3: 35].

Українські власні назви не лише несуть смислове навантаження, але й слугують відображенням історичних подій і політичних візій автора: "Żal, ach żal mi za górami méj strony rodzinnej, Za mém *Żabiem*, *Czeremoszem*" [13: 78]; "Otóż bracia i rodacy! Od Bałtyku aż po *Lwów*... Gdzie panował Lach, Nowy stawmy gmach" [13: 260]; "Nam Praga, Oszmiana i *Humań*, Fiszhauzen, tarnowska rzeź Dość treści ach! Dały do dumań, Do serca'ż naukę tę weź" [13: 294]; "A na wzgórzach siedmiu zasiadł *Kijów* stary, Niby Rzym słowiański, niby Stambuł drugi" [11: 78].

Українські лексичні запозичення Л. Венглінський використовує у творах соціально-політичної проблематики: *bohater*: "Sława ż się wojenna króla-bohatera Piorunem rozeszła po szerokim świecie, A Otton do Gniezna pierwszy się wybiera I pełen podziwu dla jęgo osoby, Hojnością jak

męztwem Chrobrego olśniony Ozdabia mu czoło blaskiem swej korony" [13: 57], *kajdany*: "Bóg z toba, Ojczyzno, znękana, splanana, Jęcząca w pazurach szakała-tyrana [...] *Kajdany* w tve ciało się wżarły, Świat głuchy, spodlony albo zaumarły..." [13: 270]. Часто спостерігаємо українізм в романтичних поезіях: *hulać* "Wóz czasu się toczy szybko nad spodzianie. Paryż kulce przysłał – to na pożegnanie. Do dom wracać trzeba, bo też i niestety, Nie ma o czém hulać, ni wielbić kobiety" [13: 84].

На особливу увагу заслуговують авторські коментарі до поетичних збірок, у яких Л. Венглінський пояснює деякі українські обряди, традиції або назви, на думку автора, не відомі для польського читача. Наприклад, "Umieć czary, różne wróżby, Grad rozpedzić, zakłać chmury, grom odwracać gdzieś na góru..." [13: 162]. "Жінки, коли наближається буря або град, складають лопати, мітли на хрест перед будинком, щоб уникнути біди, або заговорюють хмари за допомогою магічних дій" [13: 397] (переклад наш – Н. С.). "Zakukała mi kukułka na ciemnej jedlinie: Jakaś wróżbę złą czy dobrą?" [13: 69]. Автор пояснює: "Кукулка, яку Червоно-Русини називають зозулею, відіграє велику роль у піснях цього народу як, наприклад, рута, калина та барвінок" [13: 397] (переклад наш – Н. С.). Варто зауважити, що в збірці "Pieśni od znoju i z boju" Л. Венглінський використовує українську назву птаха зозуля: "Ej ptaszyno, i ty powróż, powróż nam *zazulo!*" [13: 72]; "Ej *zazulo!* Powróż ty nam, ty nasz bratni ptaku!" [13: 73]. У збірці "Plewa i ziarno" поет описує національний одяг гуцула, порівнює його з французькими, німецькими, австрійськими національними костюмами. Дуже цікаві міркування автора про особливості української та польської мов. Поет звертає увагу на ввічливе звернення до батька або матері в українській мові, де

використовують дієслово у формі множини: *tatuś byli, matuś mówili*, замість однини, як у польській мові: *ojciec był, matka mówiła* [14: 361].

Висновки та перспективи дослідження.

Зафіксовані лінгвокультуреми є вербалізаторами культурних знань, а отже, виконують кумулятивну та етнокультурологічну функції. Автор через літературний твір вступає в діалог із читачем, художній текст, коли змінює свого адресата, передбачає пошук шляхів наближення такого твору до сприйняття читача, вихованого в традиціях іншої культури, відмінної від культури мови, що перекладається. При цьому білінгвальна спрямованість творчості такого письменника стає засобом збереження його культурної ідентичності під час переходу на іншу мову в художніх текстах, водночас його друга мова є формою інобуття етнокультури. Білінгвізм письменника є способом трансляції однієї етнокультури в іншу. Тут ідеться про близькі лінгвокультури – українську та польську, що передбачає не лише взаємний інтерес, але й знання особливостей національних культур читачами. Це підтверджує мультикультурний характер українсько-польського помежів'я, а також поширення та популярність українських тем, традицій, а також мови й культури в польській літературі XIX ст.

Польськомовна творчість, насичена неповторним синтезом українських культурних елементів, дає підстави стверджувати про "збірність" ідентичності письменника українсько-польського помежів'я, а також кваліфікувати його як поета двох націй.

Для глибшого дослідження білінгвальної картини світу поета науково перспективним видається порівняльне вивчення лінгвокультурного польського

компонента в українських поетичних збірках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / редколегія О. С. Мельничук та ін. 2012. 568 с.
2. Москаленко М. Нариси з історії українського перекладу. Київ, 2006. С. 172–190.
3. Радишевський Р. П. "Українська" та "польська" школи в літературі українсько-польського пограниччя. *Київські полоністичні студії* / укл. та відп. ред. Р. Радишевський. Київ, 2005, Т. 7. С. 7–30.
4. Совтис Н. Поетична мова Л. Е. Венглінського в контексті лінгвокультурного діалогу України та Польщі. Київ, 2015. 352 с.
5. Hrabec S. Elementy kresowe w języku niektórych pisarzy polskich XVI i XVIII w. Toruń, 1949. 159 s.
6. Jurkowski M. Step ukraiński w języku polskim. *Antoniemu Malczewskiemu w 170 rocznicę pierwszej edycji "Marii"*. Białystok, 1997. S. 399–410.
7. Karłowicz J., Kryński A., Niedźwiedzki W. Słownik języka polskiego : w VIII t. Warszawa. T. I : A–G. 1900. 955 s.
8. Rytter G. Wschodniosłowiańskie zapożyczenia leksykalne w polszczyźnie XVII wieku. Łódź, 1992. 172 s.
9. Uliasz S. Literatura Kresów – kresy literatury. Rzeszów, 1994. 245 s.
10. Węgliński L. Echo z za Tatr i Karpat. Kraków, 1885. 288 s.
11. Węgliński L. Echo z ziemi łez i krwi i parallela historyczna. Kraków, 1885. 456 s.
12. Węgliński L. Nowyi poezyi małoruskii t.j. piśny, dumy, dumki, chory, tańci, ballady etc. W czystom jazyci Czerwono-Rusyniw, wedla żytia, zwyczajiw ich obyczaiw narodnych : w III t. Lwiwhorod, Peremyszl : Nakładom autora, 1858. T. I. : Łuczy : poezyi

małoruskii. 80 s. T 2. Oman. 80 s. T 3. : Rusalka. 126 s.

13. Węgliński L. Pieśni od znoju i z boju. Kraków, 1885. 402 s.

14. Węgliński L. Plewa i Ziarno. Kraków, 1885. 375 s.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. *Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy [Etymological dictionary of the Ukrainian language]* (1985–2012). O. S. Melnychuk (Eds). (Vols. 1-7.) Kyiv : Nauk. Dumka [in Ukrainian].

2. Moskalenko, M. (2006). *Narysy z istorii ukrainskoho perekladu [Essays on the history of Ukrainian translation]*. Kyiv: Vsesvit [in Ukrainian].

3. Radyshevskiy, R. P. (2005). "Ukrainska" ta "polska" shkoly v literaturi ukrainsko-polskoho pohranychchia [Kyiv Polish Studio]. *Kyivski polonistychni studii ["Ukrainian" and "Polish" schools in the literature of the Ukrainian-Polish borderlands]*. Rostyslav Radyshevskiy (Ed). Kyiv [in Ukrainian].

4. Sovtys, N. (2015). *Poetychna mova L. E. Venhlynskoho v konteksti linhvokulturnoho dialohu Ukrainy ta Polshchi [L. Venhlynskii's poetic language in the context of the linguocultural dialogue of Ukraine and Poland]*. Kyiv: PP TD Edelweis i K. [in Ukrainian].

5. Hrabec, S. (1949). *Elementy kresowe w języku niektórych pisarzy polskich XVI i XVIII w. [Borderland elements in the language of some Polish writers of XVI and XVIII centuries]*. Toruń [in Polish].

6. Jurkowski, M. (1997). *Step ukraiński w języku polskim [Ukrainian Steppe in Polish language]*. *Antoniemu Malczewskiemu w 170 rocznicę*

pierwszej edycji "Marii". Białystok [in Polish].

7. Karłowicz, J., Kryński, A., (1900–1927). *Niedźwiedzki. Słownik języka polskiego [Dictionary of Polish language]: w VIII t.* Warszawa [in Polish].

8. Rytter, G. (1992). *Wschodniosłowiańskie zapożyczenia leksykalne w polszczyźnie XVII wieku [Eastern Slavic borrowings in Polish language of XVII century]*. Łódź [in Polish].

9. Uliasz, S. (1994). *Literatura Kresów – kresy literatury [Literature of Kresy]*. Rzeszów [in Polish].

10. Węgliński L. (1885). *Echo z za Tatr i Karpat [Echoes from the Tatras and the Carpathians]*. Kraków: nakładem autora [in Polish].

11. Węgliński, L. (1885). *Echo z ziemi łez i krwi i parallela historyczna [Echoes of tears and blood from the earth and historical parallels]*. Kraków: nakładem autora [in Polish].

12. Węgliński, L. (1858). *Nowyi poezyi małoruskii t.j. piśny, dumy, dumki, chory, tańci, ballady etc. Czystem jazyci Czerwono-Rusyniów, wedla żytia, zwyczajiw ich obyčajiw narodnych. Lwihorod, Peremyszl [New Little Russian poetry, i.e. songs, dumas, dumkas, choirs, dances, ballads etc. in the pure language of the Red Ruthenians, according to their life and folk customs]*. [in Polish].

13. Węgliński, L. (1885). *Pieśni od znoju i z boju [Songs from the field and from battle]*. Kraków : Nakładem autora [in Polish].

14. Węgliński, L. (1885). *Plewa i Ziarno [Chaff and grain]*. Kraków: Nakładem autora [in Polish].

Стаття надійшла до редколегії: 8 грудня 2019

Схвалено до друку: 26 грудня 2019